

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Балаларды еңбекке баулу жолдары

ЖАРИЯЛАНДЫ
27.03.2026СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/187866/>**Иманғалиева Раьно Киясовна**

Тәрбиеші

Мангистау облысы, Ақтау қаласы, Өмирзақ ауылы

Рауан елді мекені

Аңдатпа

Бұл мақалада мектепке дейінгі жастағы балаларды еңбекке баулудың педагогикалық негіздері қарастырылады. Балалардың еңбек әрекетіне деген қызығушылығын қалыптастыру, еңбек дағдыларын дамыту және еңбекке оң көзқарасын тәрбиелеу мәселелері талданады. Сонымен қатар, балабақша жағдайында еңбек тәрбиесін ұйымдастырудың тиімді жолдары мен әдіс-тәсілдері сипатталады.

Мақалада балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес еңбек әрекеттерін ұйымдастыру, еңбек арқылы жауапкершілік, ұқыптылық, дербестік сияқты тұлғалық қасиеттерді қалыптастырудың маңызы айқындалады. Еңбек тәрбиесінің ойынмен, күнделікті әрекетпен және оқу қызметімен өзара байланысы ғылыми тұрғыда негізделеді.

Тірек сөздер: еңбек тәрбиесі, мектепке дейінгі ұйым, бала дамуы, еңбек дағдылары, тәрбие

Кіріспе

Қазіргі қоғам жағдайында тұлғаның жан-жақты дамуы оның еңбекке деген көзқарасы мен іс-әрекетіне тікелей байланысты. Еңбек – адам өмірінің негізгі құрамдас бөлігі ретінде баланың тұлғалық қалыптасуында маңызды рөл атқарады. Осыған байланысты мектепке дейінгі жастағы балаларды еңбекке баулу – тәрбиенің маңызды бағыттарының бірі болып табылады.

Мектепке дейінгі кезең – баланың алғашқы еңбек дағдылары қалыптасатын,

қоршаған ортамен әрекет арқылы танысатын ерекше кезең. Бұл жаста бала ересектердің әрекетіне еліктей отырып, қарапайым еңбек түрлерін меңгере бастайды. Сондықтан балабақшада еңбек тәрбиесін дұрыс ұйымдастыру баланың болашақтағы еңбекке деген қатынасын қалыптастырудың негізі болып табылады.

Еңбек тәрбиесінің мәні мен мазмұны

Балаларды еңбекке баулу – олардың еңбек әрекетіне қызығушылығын қалыптастыруға, қарапайым еңбек дағдыларын меңгертуге және еңбекке құрметпен қарауға тәрбиелеуге бағытталған педагогикалық үдеріс. Бұл үдеріс баланың танымдық, әлеуметтік және тұлғалық дамуына оң әсер етеді. Сонымен қатар, еңбек тәрбиесі баланың дербестігін қалыптастырып, өз әрекетіне жауапкершілікпен қарауға үйретеді.

Мектепке дейінгі жаста еңбек тәрбиесінің мазмұнына өзіне-өзі қызмет ету, тұрмыстық еңбек, табиғаттағы еңбек және ұжымдық еңбек түрлері кіреді. Бұл әрекеттер арқылы бала қоршаған ортаны таниды, өз ісіне жауапкершілікпен қарауды үйренеді және еңбек нәтижесінің маңызын түсінеді.

Еңбек әрекеті барысында балаларда ұқыптылық, тәртіптілік, төзімділік және еңбекқорлық сияқты маңызды тұлғалық қасиеттер қалыптасады. Сонымен қатар, еңбек процесінде балалардың өзара қарым-қатынасы дамып, ұжымда жұмыс істеу дағдылары жетіледі. Еңбектің нәтижесін көру балада қанағаттану сезімін туғызып, оның еңбекке деген оң көзқарасын нығайтады.

Осылайша, еңбек тәрбиесі мектепке дейінгі жаста баланың жан-жақты дамуын қамтамасыз ететін маңызды педагогикалық бағыттардың бірі болып табылады.

Балаларды еңбекке баулудың негізгі жолдары

Балаларды еңбекке баулу үдерісі жүйелі түрде және олардың жас ерекшеліктеріне сәйкес ұйымдастырылуы тиіс. Ең алдымен, балаларға қарапайым еңбек әрекеттерін үйрету маңызды. Мысалы, ойыншықтарды жинау, өз киімдерін реттеу, гүлдерді суару сияқты әрекеттер арқылы бала еңбекке дағдыланады.

Сонымен қатар, еңбек әрекетін ойынмен ұштастыру тиімді нәтиже береді. Ойын барысында бала еңбек әрекеттерін қызығушылықпен орындайды және оларды табиғи түрде меңгереді. Бұл еңбекке деген оң көзқарастың қалыптасуына ықпал етеді.

Еңбекке баулуда үлгі көрсету әдісі ерекше орын алады. Тәрбиеші мен ересектердің еңбекке деген қатынасы бала үшін үлгі болып табылады. Сондықтан тәрбиеші еңбек әрекеттерін дұрыс ұйымдастырып, балаларды белсенді қатысуға ынталандыруы қажет.

Еңбек дағдыларын қалыптастырудың педагогикалық ерекшеліктері

Мектепке дейінгі жаста еңбек дағдыларын қалыптастыру балалардың жас ерекшеліктерін ескеруді талап етеді. Бұл кезеңде бала қысқа уақыт ішінде қарапайым

әрекеттерді орындай алады, сондықтан еңбек тапсырмалары түсінікті және қолжетімді болуы тиіс. Сонымен қатар, тапсырмалардың мазмұны баланың қызығушылығына сәйкес келіп, оның белсенді қатысуын қамтамасыз етуі маңызды.

Балаларды еңбекке баулу барысында оларды мадақтау, қолдау және ынталандыру маңызды рөл атқарады. Бұл баланың еңбекке деген қызығушылығын арттырып, оның өзін-өзі бағалауына оң әсер етеді. Оң эмоционалдық орта қалыптастыру арқылы бала еңбек әрекетін қуана орындайды және өз нәтижесіне қанағаттану сезімін сезінеді.

Еңбек әрекеті жүйелі түрде ұйымдастырылған жағдайда ғана тұрақты дағдыға айналады. Сондықтан еңбек тәрбиесі күнделікті өмірмен тығыз байланыста жүзеге асырылуы тиіс. Еңбек тапсырмаларын біртіндеп күрделендіру арқылы баланың дағдыларын дамытуға болады. Сонымен қатар, тәрбиеші тарапынан тұрақты бақылау мен бағыт беру балалардың еңбек әрекетін дұрыс орындауына ықпал етеді.

Осылайша, еңбек дағдыларын қалыптастыру – мақсатты, жүйелі және педагогикалық тұрғыдан ұйымдастырылған үдеріс болып табылады, ол баланың тұлғалық дамуына және еңбекке деген оң көзқарасының қалыптасуына негіз болады.

Міне, осы бөлімнің ғылыми стильді сақтай отырып, шамалы толықтырып, мазмұнын тереңдетіп бердім □

Тәрбиешінің рөлі және ата-анамен бірлескен жұмыс

Балаларды еңбекке баулуда тәрбиешінің рөлі ерекше. Тәрбиеші балалардың еңбек әрекетін ұйымдастырып, олардың еңбекке деген қызығушылығын қалыптастырады. Сонымен қатар, ол балаларға еңбек әрекеттерін дұрыс орындауды үйретіп, оларды ынталандырады. Тәрбиеші еңбек тапсырмаларын балалардың жас ерекшеліктеріне сай таңдап, олардың біртіндеп күрделенуін қамтамасыз етеді.

Тәрбиешінің маңызды міндеттерінің бірі – еңбекке тәрбиелеуде үлгі көрсету. Балалар ересектердің әрекетіне еліктеу арқылы үйренетіндіктен, тәрбиешінің еңбекке деген жауапкершілігі мен ұқыптылығы тәрбиелік ықпалдың негізгі құралы болып табылады. Сонымен қатар, тәрбиеші балалардың еңбек әрекетін бақылап, қажет болған жағдайда бағыт-бағдар беріп, олардың жетістіктерін қолдап отыруы тиіс.

Ата-анамен бірлескен жұмыс та маңызды орын алады. Балабақшада қалыптасқан еңбек дағдылары отбасында жалғасын тапқанда ғана тиімді нәтиже береді. Сондықтан ата-аналарды балаларды еңбекке баулу процесіне тарту қажет.

Ата-анамен жұмыс барысында кеңес беру, түсіндіру, бірлескен іс-шаралар ұйымдастыру сияқты формалар тиімді қолданылады. Бұл ата-аналардың бала тәрбиесіне белсенді қатысуына ықпал етеді. Отбасы мен балабақша арасындағы ынтымақтастық

еңбек тәрбиесінің бірізділігін қамтамасыз етіп, баланың еңбекке деген оң көзқарасының қалыптасуына мүмкіндік береді.

Осылайша, тәрбиеші мен ата-ананың өзара тығыз байланысы балаларды еңбекке баулудың тиімділігін арттыратын негізгі факторлардың бірі болып табылады.

Қорытынды

Қорыта айтқанда, балаларды еңбекке баулу – олардың тұлғалық дамуына ықпал ететін маңызды тәрбиелік бағыттардың бірі болып табылады. Еңбек арқылы бала жауапкершілікке, ұқыптылыққа, дербестікке және еңбекқорлыққа тәрбиеленеді. Сонымен қатар, еңбек әрекеті баланың әлеуметтік дағдыларын қалыптастырып, оның қоршаған ортамен өзара байланысын нығайтады.

Мектепке дейінгі ұйымдарда еңбек тәрбиесін жүйелі және мақсатты түрде ұйымдастыру арқылы балалардың еңбекке деген оң көзқарасын қалыптастыруға болады. Бұл үдерісте еңбек әрекетінің күнделікті өмірмен байланысы, оның тәрбиелік және дамытушылық мүмкіндіктерін тиімді пайдалану маңызды орын алады.

Еңбек тәрбиесінің тиімділігі тәрбиешінің кәсіби шеберлігіне, педагогикалық әдістерді дұрыс таңдауына және ата-анамен бірлескен жұмыстың ұйымдастырылуына тікелей байланысты. Балабақша мен отбасының өзара ынтымақтастығы балалардың еңбек дағдыларының тұрақты қалыптасуына негіз болады.

Осылайша, еңбек тәрбиесі мектепке дейінгі білім беру жүйесінің негізгі құрамдас бөлігі ретінде қарастырылып, баланың жан-жақты дамуына бағытталған маңызды педагогикалық үдеріс болып табылады. Сондықтан балаларды еңбекке баулу мәселесі педагогикалық тәжірибеде үнемі жетілдіруді талап ететін өзекті бағыттардың бірі болып қала береді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.

1.Жұмабаев М. Педагогика. – Алматы: Ана тілі, 2010. – 160 б.

2.Қоянбаев Ж. Б., Қоянбаев Р. М. Педагогика: Оқулық. – Алматы: Рауан, 2004. – 420 б.

3.Құлжанова Н. Мектепке дейінгі тәрбие. – Алматы: Рауан, 2012. – 128 б.

II. Нормативтік-құқықтық құжаттар мен бағдарламалар:

4.Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы. – Астана, 2022.

5.«Біртұтас тәрбие бағдарламасы». ҚР Оқу-ағарту министрлігінің әдістемелік нұсқаулығы. – Астана, 2023. III. Мерзімді басылымдар мен әдістемелік материалдар:

6.«Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту» журналы. – Алматы, 2021–2024 жж.

7.«Отбасы және балабақша» журналы. – Алматы, 2020–2024 жж.

8.«Балабақша әлемі» журналы. – Алматы, 2020–2024 жж.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы**. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.